

Speleologický klub v Brně

VÝROČNÍ ZPRÁVA

za rok 1971

B R N O, duben 1972.

V roce 1971 byla hlavní činnost Speleologického klubu, tak jako v minulosti, zaměřena na oblast Moravského krasu, i když byly prováděny práce i v ostatních krašových územích.

Přesto, že v činnosti Speleologického klubu se v letošním roce ještě projevovala částečná stagnace, jako důsledek loňské tragické události, a z ní vyplývajících různých organizačních opatření, dosáhl Speleologický klub mnoha význačných úspěchů. Jako příklad je možno uvést uspořádání akce "Amatérská jeskyně II"; doposud největší akce, uskutečněné v Moravském krasu, a objevitelské úspěchy Pustožlebské skupiny v Dánském závrtu u Máchohy a mnohé ostatní, uvedené v další části výroční zprávy.

V roce 1971 pokračovala spolupráce Speleologického klubu s Moravským museem, které propůjčuje Speleologickému klubu své místnosti pro konání schůzí a s jeho Oddělením pro výzkum krasu, které jako málo z organizací věnujících se průzkumu Moravského krasu považuje Speleologický klub za rovnocenného partnera v tomto průzkumu. V letošním roce dále pokračovala velmi prospěšná spolupráce s Trygon-Clubem, který s velkou iniciativou a nezištně přispěl k úspěšnému průběhu akce "Amatérská jeskyně II". Při uskutečňování této akce pomohly Speleologickému klubu v jeho tíživé finanční situaci i některé národní podniky, jako např. Brněnské papírny, Brněnské veletrhy a další.

Podstatnou část své činnosti byl nucen výbor Speleologického klubu věnovat celoklubovému pracovišti - Amatérské jeskyni. Průzkum a výzkum Amatérské jeskyně a její prolongace je v dlouhodobém plánu Speleologického klubu. Již objevitelský kolektiv si byl také vědom hodnoty jeskyně pro zpřístupnění veřejnosti a považujeme za nesporné, že Speleologický klub přinesl objevem tohoto systému nejceněnější vědecký a ekonomický přínos po roce 1945, jehož společenský význam by se měl odrazit také v hodnocení objevitelské organizace. V této souvislosti je nám proto velmi líto, že naší organizaci jsou v poslední době upírána základní práva určená stanovami, tj. provádění průzkumu a výzkumu krasových jeskyní. Naše činnost není veřejnými činiteli podporována a velké jeskynní systémy, objevované našimi členy, jsou často neoprávněnými zásahy odnímány ze sféry naší činnosti, aniž bychom mohli dokončit základní průzkum. Tato výtka se netýká Ministerstva kultury, které

s námi ve známých materiálech počítá jako s rovnocenným partnerem celého průzkumu a výzkumu.

Činnost Speleologického klubu se, jak ukazuje výroční zpráva, opět značnou měrou vynikajícími výsledky podílela na kolektivním průzkumu Moravského krasu a je proto až nepochopitelné, že přes několik žádostí nemá naše první česká speleologická organizace s bohatou a úspěšnou tradicí, vůbec žádnou finanční podporu. Tato situace je o to tíživější, že v roce 1973 bude právě na území Československé socialistické republiky probíhat Mezinárodní speleologický kongres, na Universitě Palackého v Olomouci, v jehož propozicích je také náš klub uveden jako jedna ze zvoucích organizací. Bylo by proto nanejvýš potřebné, aby se Speleologickému klubu dostalo finanční podpory, aby mohl dobrou technickou vybaveností pracovišť a svých členů důstojně reprezentovat tradiční dobré jméno naší speleologie.

Výbor Speleologického klubu by chtěl v této zprávě poděkovat všem svým členům, kteří i přes všechny tyto potíže a s minimálními prostředky pokračovali nezištně v dalších průzkumech a výzkumech a věříme, že tuto jejich veřejně prospěšnou činnost plně zhodnotí naše socialistická společnost.

V roce 1971 byly pořádány následující schůze:

- 1 výroční schůze za rok 1970,
- 6 členských schůzí, z toho některé přednáškové,
- 9 schůzí výboru,
- 2 mimořádné porady výboru.

Výbor, zvolený výroční schůzí, pracoval větší část roku v tomto konečném složení po doplnění náhradníky:

Předseda: Dr. Rudolf Burkhardt,

Místopředseda: Pg. Stan. Mayer,

Jednatel: Svatopluk Cigánek,

Hospodář: Stanislav Kroupa,

Pokladník: Václav Dobeš,

Zapisovatel: Hugo Havel,

Propagační ref.: Josef Weigel,

Exkursní ref.: Jiří Moučka,

Organizační ref.: Frant. Musil

Revizoři: Karel Hovád,
Dr. Přemysl Ryšavý.

Průzkumná činnost:

Průzkumné práce Speleologického klubu v roce 1971 především probíhaly na dlouhodobých průzkumných programech z dřívějších období, při čemž se soustředily na významnější pracoviště. Soustavná práce vedla k řadě úspěchů, především v povodí Punkvy v severní části Mor.krasu. Plány prací jako obvykle schvalovala Krasová komise při ČSAV, Na některých pracovištích probíhal průzkum ve spolupráci s dalšími partnery. Práce probíhaly jednak v rámci skupin klubu, jednak je realizovaly zájmové speleologické kroužky ROH. Na pracovištích proběhla prověrka s hlediska nově vydaných bezpečnostních předpisů Krasové komise.

Práce v nejdůležitějším objektu Speleologického klubu, v Amatérské jeskyni, která je t.č. rozhodující pro hlavní objevitelský postup na podzemní Punkvě, byly v roce 1971 vázány na postupná rozhodnutí Krasové komise a spolupráci s dalšími partnery. Mnoho energie a materiálu věnovali členové klubu obnově výdřevy ve vertikální vstupní části. Podle předem připraveného a Krasovou komisí schváleného projektu proběhla v létě pod vedením Svatopluka Cigánka průzkumná akce "Amatérská jeskyně 1971", svého druhu největší a nejnáročnější podnik. Tato akce umožňovala zejména nezištnou spolupráci Trygon.Clubu Brno, spočívala v proniknutí šesti potapěčů za sifon Povodňové chodby, rekognoskaci míst lóňské tragedie a zmapování první části prolongace Amatérské jeskyně. Dokumentovaný úsek přesahuje silnici Ostrov-Sloup a směřuje do prostoru východně od závrtu Dolina. Tato náročná expedice, zajištěná radiovým a telefonním spojením a návěstní službou, získala řadu cenných zkušeností technických i organizačních pro podobné rozsáhlé průzkumy. Na průzkumu spolupracoval také Moravský kras Blansko, Oddělení pro výzkum krasu Moravského musea a Geografický ústav ČSAV. Další plánovaný průzkum již nebyl klubem organizován vzhledem k termínu stanovenému Ministerstvem kultury. Nejbližší další akcí - čerpáním sifonu na konci Povodňové chodby, byl Krasovou komisí schválen projekt GÚ ČSAV, v základních myšlenkách využívající dříve podaný projekt našeho klubu. Na přípravných pracích se Speleologický klub velkou účastí podílel.

V jeskyni č.1 na Holštejnsku se podařilo dosáhnout hloubky 33 m k jen 10 cm široké puklině se silným průvanem. V Holštejnské jeskyni č. 4 C pokračovalo ražení průkopu na konci jeskyně, s postupem asi 10 m. Strop v průkopu je silně ~~rozrušen~~ rozrušen, místy jsou souvislé plochy staré krápníkové výzdoby. Vrstvy šterků a jílu jsou pestře zbarvené a značně zohřabané. V závrtu-ponoru č. 59 byla po opadnutí jarních vod hloubena 10,7 m hluboká šachta a po rozšíření úžin byla uvolněna 22 m dlouhá chodba, na konci s komínem v ssuti, v písčitém sedimentu. Na jaře byla v závrtě barvena voda a barvivo se za 69 hodin objevilo ve Výtoku Punkvy, jako na jediném ze sledovaných míst. V závrtě č. 66 se podařilo znovu proniknout do staré šachty z roku 1966 a překonat koncovou úžinu, za níž je další paralelní jícn. Z něj vyráží silný průvan o teplotě 10°C. V šachtě byl umístěn termograf. V závrtě č. 68 byla rozšířena vstupní chodba a započal další postup, asi 4 m mezi bloky. Závrt v zimě nassává studený vzduch a je až do srpna zaledněn. Do Černého závrtu č. 151 bylo uspořádáno několik exkursí, které sledovaly údržbu stavu výdřevy. Holštejnská skupina provedla druhou část geofyzikálního měření na plató západně od Holštejnské kotliny. Po uvolnění druhého nánosového sifonu bylo opět dosaženo konečného sifonu poprvé po katastrofální povodni 1970 v Keprtově chodbě St. Rasovny a zjištěn vcelku nezměněný stav.

V ssuti Zbořiska u Staré Rasovny na Holštejnsku byly v zimě sledovány průvany. Zkoušky prokázaly souvislost některých ventarol s jeskyní Piková dáma a Křížový kluk a spojitost jiných ventarol s Ledovou jeskyní a Trativodnou chodbou Staré Rasovny. Započalo zaměření studovaných lokalit. Do jeskyně Piková dáma bylo podniknuto několik exkurzí, s nálezem nové menší puklinové propásky. Polygonovým pořadem byl spojen jeskynní systém 13C s jeskyněmi v areálu Staré Rasovny.

Po mnohaleté soustavné práci v závrtu č. 332 Dámském severně od Macochy se podařilo Pustožlebské skupině pod vedením Fr. Musila proniknout 19.6.1971 stupňovitými jeskynními prostory do celkové hloubky cca 105 m a významně se tak přiblížit úrovni očekávané podzemní Punkvy. Podrobnější informace jsou připravovány k publikování. V jeskyni Řečiště v Pustém žlebu byly zčásti rozšířeny nánosové sifony. Skupina dále prováděla

registraci jeskyní v Pustémažlebu pro podnik Moravský kras.

V závrtě v Záhumensku pokračovaly práce za podmínek ztížených povodňovými škodami z léta 1970. Prostory byly zaměřeny a byly provedeny některé technické práce, potřebné pro další otvírku. Byly obnoveny otvírkové práce v Dómu obřích hrnců.

Nově byla věnována pozornost jeskyni Dagmar mezi Holštejnem a Ostrovem. V jižní větvi se podařilo objevit další 15 m-propast a pracuje se na uvolňování.

Na Ostrovsku pokračovaly průzkumné práce především v Šamalíkových jeskyních, souvisejících s řešením problému Krasovského potoka. Bylo pokračováno v průzkumu jeskyní Vintockého systému a zahájena přípravná geofyzikální měření ve spolupráci s pracovníky Ústavu užité geofyziky.

Na Harbešsko-vilémovické náhorní rovině pokračovala otvírka závrtu T-4, která se setkala s úspěchem. Byly nalezeny volné krasové dutiny spíše horizontálního průběhu, které předběžně patří nejvyšší jeskynní úrovni. Z hlavního dómu jeskyně Suchožlebské Zazděné se podařilo proniknout do horizontální chodby a dosáhnout spojení^s výše ležící jeskyní Pernešovou.

Ve spolupráci se skupinou Cerberus pokračovaly práce v Propástce (III.vchod Sloupských jeskyní) a skupina prováděla průzkum komínů v Eliščině jeskyni. Průzkum potvrdil známý průvan v těžce dostupném komínu (dle sdělení O.Ohdrouška).

Speleologický kroužek ZK ROH Adast, kolektivní člen Spel. klubu, pokračuje v široké spolupráci Moravského musea, Spel. kroužku ROH ŮKD Blansko a Metra Blansko a dalších skupin klubu v řešení problému podzemního Ječovníckého potoka v Býčí skále. V roce 1971 probíhal horolezecký průzkum vyšších jeskynních etáží v Nové Býčí skále s mapovou dokumentací. Moravské museum vybavilo pracoviště vrtním zařízením, vedením a kompresorem a byly provedeny přípravné práce k zahájení technického řešení Přítokového sifonu směrem k Rudickému propadání. Tento úkol je dlouhodobý.

V jeskyni Barové (Krkavčí skále) Křtinského údolí byl proveden další skupinou Speleologického klubu horolezecký průzkum komínu ve IV.propasti, do výšky téměř 30 m.

V závrtě II v lesní trati Bařiny severně od Býčí skály byla kopána sonda v sínce objevené r.1970, v bahnitých sedimentech s vložkami písku. Otvírka závrtu I pronikla do hloubky 6 m.

V závrťě II v lesní trati Bařiny severně od Býčí skály byla kopána sonda v síňce objevené r.1970, v bahnitých sedimentech s vložkami písku. Otvírka závrťu I pronikla do hloubky 6 m.

V povodí Křtinského ponorného potoka pokračoval v průzkumu Speleologický kroužek První brněnské, kolektivní člen klubu. V jeskyni Jestřabí skála - V Habříčku, spojené při předchozích pracích kroužku, byla kopána sonda horizontálním průkopem, sledující průvanové místo. Ve volných dutinách při stropě průkopu byla zjištěna skromná krápníková výzdoba. Menší pokusná otvírka byla prováděna v Odlehlé síňce Jestřabí skály. Sousední jeskyně Kanibalka s doklady neolitického kanibalismu ve stupu (designoval Dr.Jan Jelínek), objevená speleology ROH První Brněnské v roce 1968, byla studována zejména v partii Labyrint. V hluboké propasti této jeskynní partie byla prozkoumána některá okna v jejích stěnách, ale pokračování nebylo nalezeno. Na dně propásky byla kopána menší pokusná šachtice. V závrťě č.III ve skupině Tři Kotle pokračovaly práce kroužku v jeskyni objevené v roce 1970. Za Cukrovou chodbou byla otvírána puklina SV-směru a o 4m dále byla nalezena menší síňka, s příkře klesajícím pokračováním do další síňky. I odsud bylo sledováno další SV-pokračování 4m daleko ke komínu se závalem, Byla hledána také JZ-prolongace prostor za Cukrovou chodbou a nalezena 6m-dlouhá horizontální chodba, téměř zcela vyplněná sedimenty. Prováděn také průzkum komínů v dómu. V jeskyni č.34 Křtinského údolí sledována za obtížných podmínek kratší horizontální chodba v sintérem tmelených sedimentech.

Prostějovská skupina pokračovala v průzkumu Javoříčského ostrůvku v Severomoravském krasu. Průzkumné práce byly prováděny v oblasti Zkamenělého zámku, a hlavní ponor Špraňku byl zatím otevřen do hloubky 6 m. Skupina s materiální podporou VÚ Olomouc buduje vlastní pracovní základnu.

Vysokomýtský člen klubu Jan Vítek registroval při geomorfologickém studiu písčitých slínovců svrchní křídly v údolí Tiché Orlice některé další pseudokrasové jevy. Dále studoval pseudokrasové jeskyně u České Třebové, vzniklé kernými sesuvy slínovců. Na kopci Žampach u Letohradu zjistil pseudokrasovou sluj v permských sedimentech. V pískovcích Toulouvcových skal

u Proseče mapoval puklinovou jeskyni. Předběžně prozkoumal krasové a pseudokrasové jevy ve vápencových bradlech severně od Staré Lubotně na Slovensku.

Ve spolupráci s Museem Vysočiny v Jihlavě byl prováděn průzkum podzemí hradu Roštejna a bylo provedeno vyhledání a základní průzkum nalezených středověkých stříbrných dolů v okolí Jihlavy.

Tato výroční zpráva byla sestavena na podkladě dílčích výročních zpráv skupin Holštejnské, Jedelské, Plánivské, Pusto- a Suchožlebské, Ostrovské, Sobolovy a zpráv kolektivních členů Speleologického klubu, tj. speleologických kroužků ZK ROH Adast a První Brněnská, dále Prostějovské skupiny Spel.klubu, členu klubu Jana Vítka a na základě zprávy o exedici Amatérská jeskyně 1971.

Činné členstvo klubu bylo organizováno v těchto skupinách:

Sloupská skupina	ved.O.Ondroušek
Pustožlebská skupina	Fr.Musil
Holštejnská skupina	Jiří Moučka
Plánivská skupina	Josef Weigel
Jedelská skupina	Vl. Dolníček
Ostrovská skupina	Svat.Cigánek
Suchožlebská skupina	P.Roth-V.Kahle
Sobolova skupina	Dr.Ant.Sobol
Prostějovská skupina	
Spel.kroužek ZK ROH Adast	Karel Novák
Spel.kroužek ZK ROH První Brněnská	M.Kubeš Ml.-K.Hovád

Výbor Speleologického klubu v Brně